

Pratarmė

Habilituotos daktarės Rimutės Rimantienės archeologinę veiklą pažymint

Šis, 17-asis, *Archaeologia Lituana* tomas skirtas vienai iškiliausių Lietuvos archeologų, Lietuvos akmens amžiaus mokyklos kūrėjai, habilituotai daktarei Rimutei Rimantienei, kurios 95-asis gimtadienis ir mokslinė veikla buvo paminėti 2015 m. rugsėjo 17–19 d. Vilniaus universitete surengtoje aštuntoje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje *Prof. Jono Puzino skaitymai*. Konferencijos tema – „Ankstyvosios priešistorės paminklaviečių peržiūra: senosios medžiagos vertinimas, naujų teorijų kūrimas“. Tema pasirinkta neatitiktinai, R. Rimantienė akmens amžiumi, kitaip – ankstyvosios priešistorės laikotarpiu susidomėjo dar archeologijos studijų Vilniaus universitete metu. Jos diplominis darbas tema „Stambieji titnaginiai dirbiniai ir kampinės kultūros klausimas Lietuvoje“, skirtas vienai iš svarbių akmens amžiaus problemų, parašytas ir apgintas 1942 m. Visgi pirmasis sąlytis su archeologija ir akmens amžiumi įvyko dar anksčiau, kai ji su savo tėvu, žymiu istoriku Konstantinu Jablonskiu, upių pakrantėse rinko titnaginius dirbinius, keramiką ir kitus akmens amžiaus ir kitų laikotarpių radinius. Dar studijų Vilniaus universitete metu R. Jablonskytė leidinyje *Vytauto Didžiojo kultūros muziejaus metraštis* paskelbė straipsnį „Akmens amžiaus stovykla Skaruliuose (Jonavos vls., Kauno apskr.)“. Tai buvo ankstyvas, bet tvirtas pirmas žingsnis mokslo keliu, akmens amžiaus laikotarpio pažinimo link. Po studijų, nepaisant karo ir pokario sunkumų, prasidėjo įtemptas kryptingas archeologo darbas, kurio rezultatas – archeologinių tyrinėjimų ir atradimų gausa, monografijos ir straipsniai, proveržis ar tikras „perversmas“ akmens amžiaus laikotarpio pažinime. Iki R. Rimantienės tyrinėjimų apie akmens amžių Lietuvoje žinota nedaug; akmeninių dirbinių kolekcijos muziejuose ir privačiuose rinkiniuose ir menkos žinios apie juos bei dar kuklesnis laikotarpio supratimas, paremtas daugiausia spekuliatyvia turimų radinių interpretacija. Manau, galima net teigti, kad, Jonui Puzinui XX a. ke-

tvirto dešimtmečio antroje pusėje pradėjus mokslinę archeologiją Lietuvoje, akmens amžiaus laikotarpio mokslinių tyrinėjimų pradžia sietina su R. Rimantienės vardu. Svarbu paminėti ir tai, kad R. Rimantienė, tikra mokslininkė tyrėja, nors ir trumpai, keletą metų dirbo ir pedagoginį darbą – Vilniaus universiteto studentams skaitė akmens amžiaus kursą, o švenčiant Archeologijos katedros 70-metį, maloniai sutiko pasidalyti atsiminimais apie Archeologijos katedros veiklos pradžią Vilniaus universitete. Detalesnę informaciją apie R. Rimantienės mokslinę veiklą ir kai kuriuos biografijos faktus rasime specialiai šiam leidiniui parengtame prof. dr. Adomo Butrimo straipsnyje.

Šiame tome publikuojami devyni moksliniai straipsniai, iš kurių šeši parašyti konferencijoje skaitytų žodinių ar stendinių pranešimų pagrindu, o likusieji trys – parengti ne konferencijos dalyvių. Septyni straipsniai skirti akmens amžiaus problematikai, ir tik du analizuoją vėlesnio laikotarpio archeologinę problematiką.

Pirmame straipsnyje, kaip minėta, Adomas Butrimas, daug metų dirbęs kartu su R. Rimantiene, apžvelgia jos mokslinę veiklą, paminėdamas ir kai kuriuos svarbius biografijos momentus. Galima tik pritarti straipsnio autoriaus nuomonei, kad R. Rimantienės tyrimų laikotarpis yra ištisa akmens amžiaus epocha. Pradėjusi archeologinę veiklą dar prieš Antrąjį pasaulinį karą, kai apie akmens amžių buvo žinoma labai nedaug, išugdžiusi visą būrį mokinių, ji neabejotinai sukūrė Lietuvos akmens amžiaus archeologinę mokyklą ir padėjo tvirtus pagrindus tolesnei akmens amžiaus laikotarpio tyrimų raidai.

Antrame straipsnyje estų archeologas iš Tartu universiteto Kaarel Sikk pristatė Estijos akmens amžiaus gyvenvietėse aptiktų ugniaviečių tyrimų rezultatus. Straipsnis paremtas solidžia 167 ugniaviečių duomenų baze. Tai pirmasis šių itin svarbių archeologinių struktūrų tyrimas Estijoje. Straipsnyje daugiausia dėmesio skirta akmenų naudojimui ugniavietėse, kurie, pasak

straipsnio autoriaus, susiję su gyvenviečių ekonomika, o ugniaviečių įrengimo pokyčiai atspindi bendros pragyvenimo strategijos pokyčius. Remdamasis surinktais duomenimis, straipsnio autorius išskyrė keturis ugniaviečių struktūrų tipus: ugniavietės duobėse su akmenimis; ugniavietės, įrengtos ant akmenų pagrindo; primityvios keptuvės ir ugniavietės su atskirais didesniais akmenimis. Straipsnio autoriaus nuomone, ugniaviečių struktūriniai bruožai atskleidžia informaciją apie gyvenviečių pragyvenimo modelį.

Vienai iš pastaraisiais metais tyrinėtų Neries upės baseino akmens amžiaus gyvenviečių, Pabartonių, skirtas Vilniaus universiteto doktorantės Gabrielės Gudaitienės straipsnis. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad gyvenvietė atrasta Konstantino Jablonskio ir Rimutės Jablonskytės dar prieš Antrąjį pasaulinį karą ir straipsnio autorės prieš kelerius metus naujai lokalizuota. Kasinėjimų metu surastos archeologinės struktūros, dirbiniai, botaninės liekanos ir AMS datos leido autoriui rekonstruoti kai kuriuos šios vietos apgyvendinimo ypatumus ir pobūdį. Autorės manymu, tyrimų duomenys leidžia teigti, kad pirmieji gyventojai šioje vietovėje pasirodė paleolito pabaigoje ar mezolito pradžioje. Į patogią vietovę grįžta dar kelis kartus iki pat metalų laikotarpio pradžios.

Kita archeologinė vietovė – Dubičių mikroregionas – pradėtas tyrinėti XIX a. pabaigoje ir yra vienas iš geriausiai archeologiškai ištirtų ir pažintų Lietuvos mikroregionų. Šiuo metu jame žinoma apie 70 akmens amžiaus gyvenviečių, priskiriamų įvairiems laikotarpiams nuo vėlyvojo paleolito iki neolito pabaigos. Eglė Marcinkevičiūtė savo tyrime panaudojo GIS kompiuterines programas ir geologinius bei archeologinius Dubičių mikroregiono duomenis ir straipsnyje pateikė sukurtą ir testuotą neolito laikotarpio Dubičių mikroregiono gyvenviečių paplitimo prognozės modelį bei archeologinių objektų aptikimo tikimybės žemėlapi. Neabejoju, kad ši inovatyvi ir Lietuvoje beveik nenaudojama tyrimų metodika leis mums geriau suprasti ne tik to meto Dubičių, bet ir kitų mikroregionų gyventojų požiūrį į juos supančią gamtinę aplinką, taip pat padės dabarties archeologams sėkmingiau ieškoti ankstyvųjų bendruomenių įsikūrimo vietų.

Trasologinis metodas, leidžiantis patikimiau nustatyti titnaginių dirbinių funkcijas, vis dar retai taikomas tiriant Lietuvos archeologinę medžiagą, todėl Klaipėdos universiteto doktorantų Tomo Rimkaus ir Gvido

Slahe straipsnis, kuriame trasologiniu ir eksperimentiniu metodais bandoma nustatyti kai kurių titnaginių ir metalinių dirbinių funkcijas bei rekonstruoti gyvūnų skerdimo, mėsos ir žuvies apdorojimo technikas, manau, yra svarbi metodika tokio pobūdžio problemoms spręsti. Straipsnio autoriai atrinko titnaginius ir vieną metalinį dirbinį, priskiriamus peilių kategorijai, ir, taikydami eksperimentinį ir trasologinį metodus, straipsnyje pristatė savo pačių atliktų eksperimentų rezultatus ir gautų duomenų interpretacijas.

Kaimyninės Baltarusijos archeologinės medžiagos ir kultūrinių procesų pažinimas mums yra ypač svarbūs dėl šios šalies geografinio artumo ir kultūrinio panašumo priešistoriniu laikotarpiu. Archeologas Maxim Charniauski, remdamasis Kryvinos durpyno archeologine medžiaga, straipsnyje bando rekonstruoti Baltarusijos teritorijos šiaurinėje dalyje, Dauguvos upės vidurupio baseine, III tūkstantmetyje pr. Kr. vykusių kultūrinių procesus ir virvelinės keramikos gamintojų pasirodymą bei įtaką šiai teritorijai.

Kitas, Giedrės Motuzaitės Matuzevičiūtės ir ukrainiečio Sergey Telizhenko, straipsnis nukelia mus dar toliau nuo Lietuvos, į Vakarų Ukrainą. Straipsnyje pateikiami archeobotaninių tyrimų rezultatai iš Ratniv-2 archeologinio objekto, leidžiantys jo autoriams keisti nusistovėjusį požiūrį į žemdirbystės pradžią ir kilmę Ukrainos teritorijoje. Straipsnyje keliama prielaida, kad linijinės juostinės keramikos kultūros gyventojai buvo pirmieji žemdirbiai Ukrainos teritorijoje.

Dar du straipsniai šiame leidinyje skirti ne akmens amžiaus, bet vėlyvesnių laikotarpių problematikai analizuoti. Vilniaus universiteto doktorantė Dovilė Baltramiejūnaitė tyrimų objektu pasirinko XIII–XIV a. datuojamos apžiestos keramikos kolekciją iš Kernavės archeologinių objektų. Straipsnyje išanalizuoti archeologinių kasinėjimų metu Kernavėje aptiktų ir buityje naudotų indų morfologiniai, technologiniai, puošybiniai požymiai, išskirtos sąlyginės indų funkcinės ir stilistinės grupės. Aptartas puodininkystės vaidmuo ir raida ankstyvojo Lietuvos miesto visuomenei.

Kitą, paskutinį, šio tomo straipsnį galima priskirti Lietuvos archeologijos ir muziejinkystės istorijos kategorijai. Naujai įsteigto Palangos kurorto muziejaus darbuotoja, Vilniaus universiteto magistrantė Viktorija Ziabreva nagrinėja muziejaus ištakas, eksponatų įsigijimo ir saugojimo aplinkybes bei Palangos krašto tyrininkų, ypač Emilijos Adiklienės, veiklą XX a. sep-

tintą ir aštuntą dešimtmečius. Straipsnyje pateikiama nauja informacija apie Palangos apylinkėse surastus archeologinius paminklus, jų radinius, suradimo, saugojimo ir kitas aplinkybes.

Tradiciškai po mokslinių straipsnių skyriaus, tomo pabaigoje, yra dar keletas leidinio skyrių. Viename jų, *Konferencijos ir seminarai*, Agnė Žilinskaitė pateikė informaciją ir savo išvalgas apie pirmą kartą Lietuvoje, Vilniuje, organizuotą Europos archeologų asociacijos XXII kongresą, vykusį šių metų rugpjūčio 31–rugsėjo 4 dienomis Vilniaus universitete ir kitose sostinės vietose. A. Žilinskaitė, viena iš šio mokslinio renginio organizacinio komiteto narių, straipsnyje detalai apžvelgė kongreso ištakas ir eigą. Didžiausiam per visą Lietuvos archeologijos istoriją renginyje dalyvavo ir gausus būrys Lietuvos archeologų, kurie kongrese pasidalijo savo tyrimų rezultatais ir išvalgomis su kitų Europos ir pasaulio regionų archeologais. Džiugu paminėti ir tai, kad kongresas praėjo sklandžiai, o jo dalyviai ne tik pristatė savo tyrimus, aktyviai diskutavo sekcijose, bet ir nepraleido galimybės pabendrauti su kolegomis, užmegzti svarbius mokslinius kontaktus gausiai organizuotų kultūrinių renginių metu.

Skyriuje *In memoriam* dr. Inga Merkytė apžvelgė profesoriaus Klavs Randsborg, kuris mus paliko 2016 m. pabaigoje, mokslinę veiklą ir kai kuriuos biografijos bei įvairialypės veiklos bruožus. Tik prieš metus džiaugėmės, kad pasaulyje pripažintas, vienas iškiliausių šių dienų archeologų, gausybės straipsnių ir knygų autorius, stebinantis neįtikėtinu žinių kiekiu, plačia erudicija, naujomis originaliomis išvalgomis, sutiko būti *Archaeologia Lituana* redaktorių kolegijos nariu, deja, labai neilgai... Klausas visada buvo tikras Lietuvos archeologų ir Vilniaus universiteto bičiulis, padedantis ir patariantis, puikus oratorius (tuo galėjome įsitikinti klausydami jo paskaitų Vilniaus universitete ir pranešimų konferencijose ir seminaruose), mėgstantis bendrauti. Tikra išmybė, tačiau šiltas, jautrus ir labai žmogiškas. Klausas įvairiapusiškumas stebino. Nebuvo regiono, laikotarpio ar archeologinės problematikos, kurie jam būtų nežinomi. Kartu tai buvo ir puikus lauko tyrinėtojas, su kuriuo ir dr. Inga Merkytė 2013 ir 2014 m. kasinėjome Lietuvoje, Kaščiūose ir Kluonaliuose, bei Semboje – žymųjį Kau-

po pilkapį. Nepaisant didelio užimtumo, pakviestas neatsisakydavo atvažiuoti ir padėti lauko tyrimuose ar paskaityti paskaitų, nors tais pačiais metais turėjo darbų įvairiose šalyse: Danijoje, Afrikoje, Graikijoje ir kitur. 2015 m. pabaigoje prašiau Klausą dar kartą atvažiuoti į Vilnių paskaityti paskaitų Vilniaus universiteto studentams ir dėstytojams, ir, nepaisant didelio užimtumo, jis maloniai sutiko, deja, nespėjo. Visgi lieka Klausą knygos ir straipsniai, neišdildomi prisiminimai apie šį didį žmogų, archeologą tyrėją ir pedagogą.

Tame pačiame skyriuje profesorius Mykolas Michelbertas apžvelgė Anapilin iškeliavusio dar vieno iškilaus archeologo tyrėjo, paveldosaugininko ir muziejininko, buvusio Varšuvos archeologijos muziejaus direktoriaus, vieno iš jotvingių ekspedicijos vadovų Jano Jaskanio mokslinę veiklą. Lietuvos archeologams J. Jaskanis visų pirma žinomas kaip jotvingių palikimo tyrinėtojas, daug prisidėjęs ir prie glaudesnio lenkų ir lietuvių archeologų mokslinio bendradarbiavimo. Būdamas Varšuvos valstybinio archeologijos muziejaus direktoriumi, J. Jaskanis įsteigė Baltų archeologijos skyrių, su kurio darbuotojais Vilniaus universiteto ir kitų Lietuvos archeologinių institucijų archeologai iki šiol palaiko glaudžius ryšius. Šio skyriaus archeologai dalyvauja tarptautinėse konferencijose „Jono Puzino skaitymai“, o Vilniaus universiteto archeologai yra nereti Varšuvos valstybinio archeologijos muziejaus svečiai.

Skyrius *Archeologijos katedros leidiniai* jau tapo tradiciniu. Jame trumpai pristatyti Archeologijos katedros darbuotojų ir studentų išleisti leidiniai, kurių šiemet turime du. Tai prof. M. Michelberto knyga apie žalvarinius dirbinius su emaliu, aptiktus Lietuvoje, ir keturių jaunų archeologų – G. Gudaitienės, M. Žemantauskaitės, J. Kozakaitės ir K. Barodičienės – populiari knyga jaunesnio mokyklinio amžiaus vaikams apie akmens amžių.

Tomo pabaigoje tradicinėje *Mokslinio gyvenimo kronikoje* Violeta Vasiliauskienė apžvelgė pagrindinius 2016 m. Archeologijos katedros darbuotojų ir studentų mokslinės ir pedagoginės veiklos pasiekimus.

Tikimės, kad šis *Archaeologia Lituana* tomas bus įdomus ir archeologams, ir platesniam skaitytojų būriui.

Algimantas Merkevičius

Preface

Commemorating the Scientific Activity of Doctor Habilitatis Rimutė Rimantienė

The 17th volume of *Archaeologia Lituana* is dedicated to the one of the most prominent Lithuanian archaeologists, habilitated doctor Rimutė Rimantienė, whose 95th birthday and scientific activity was mentioned at the 8th International Scientific Conference *In honor of Prof. Jonas Puzinas*, held at Vilnius University in September 17–19, 2015. The topic of the Conference, *Revision of Early Prehistoric Sites: Verifying Old Material, Creating New Theories*, was chosen not by chance. For Rimantienė, the Stone Age was the main subject from the beginning of her archaeological career, which started in her studies at Vilnius University and even earlier, before World War II, when she, as a young girl with her father, the famous historian Konstantinas Jablonskis, were walking alongside rivers and lakes and collecting flint, ceramic and other kind of artifacts in various parts of Lithuania. Her university diploma paper was devoted to the large flint artifacts of the Stone Age and the cultural development associated with them; it was defended in 1942. The first scientific article was published by Jablonskytė (Rimantienė) during her studies in 1941. After graduating university during the war, and the harsh post-war period, she has concentrated her research in solving issues related to the Lithuanian Stone Age. She excavated a substantial number of archaeological sites in different parts of Lithuania, published research results and syntheses in many books and articles. One can state that she was the first who had started scientific Stone Age archaeology in Lithuania. Her extensive research in the second part of the 20th century is a whole epoch of Stone Age archaeology in Lithuania and a good foundation for further research. Before she began her scientific activity, one knew very little about the Period under discussion, and after her scientific activity our knowledge on the Stone Age in Lithuania has expanded enormously. Another important aspect ought to be mentioned: in the 1970s, Rimantienė taught a few semesters on

Stone Age archaeology at Vilnius University. More information and some observations about Rimantienė's scientific activities and some biographical points can be found in the special article in this volume written by prof. dr. Adomas Butrimas.

9 scientific articles were published in this volume, 6 of which being based on the reports of the mentioned conference. Three more papers were written by people who hadn't participated in the conference. 7 papers are devoted to the different aspects of Stone Age and 2 more are dealing with problems regarding later periods.

As mentioned earlier, the volume opens with a special article written by Butrimas devoted to the scientific activity of Rimantienė. In the article, some sketches of her personal life are presented. Butrimas stresses the immense importance of Rimantienė's Stone Age research for Lithuania and even for the whole Baltic region.

The article by Kaarel Sikk from Tartu University is the first study of Estonian Stone Age fireplaces. The author collected available data of all these excavated structures. The database includes 167 fireplaces and contains data about the stones found within them. The analysis revealed that the use of stones in fireplaces changed significantly in time, from Mesolithic to Neolithic. The author argues that the use of stones in fireplaces is related to the economy of settlements and the changes of these structures that occurred in time reflect the shift in general subsistence strategies.

Gabrielė Gudaitienė, a PhD student at Vilnius University, reviewed the primary results of her recent excavations of the Pabartoniai settlement site, located in central Lithuania near the Neris River. One needs to mention that the settlement site was discovered by Konstantinas Jablonskis and Rimutė Jablonskytė before World War II and the author of the article newly localized it a few years ago. Gudaitienė described in details the methodology of her research, analyzed settle-

ment structures, discussed the typology of flint finds and interpreted the results of archaeobotany remains and AMS datings. All obtained data led the author to raise a hypothesis regarding the place's time of occupation. According to her interpretations, the first groups of people appeared in this territory at the end of Paleolithic or early Mesolithic Period, and later in the Mesolithic Period. Excavated material shows that, at the end of Neolithic or beginning of the Bronze Age, a new group of people settled this place.

The Dubičiai microregion is the focus of research led by Eglė Marcinkevičiūtė (a PhD student at Vilnius University). Currently, one knows about the seventy settlement sites in this microregion, dated back to the Stone Age, from the late Paleolithic to Neolithic Periods. Marcinkevičiūtė, in her study, had used GIS software programs with geological and archaeological data, having produced and tested a predictive model and a probability map of the Dubičiai microregion in the Neolithic period. Obviously, predictive modelling is an important tool in the analysis of settlement patterns in the environment, as well as for the search of new archaeological sites. The produced predictive model and probability map of Dubičiai reflect the especially large influence of water bodies in the selection of Neolithic settlement sites.

The use-wear method has only in the recent years been employed and is still rarely used by Lithuanian archaeologists. PhD students from Klaipėda University Tomas Rimkus and Gvidas Slah explore use-wear and experimental methods to reconstruct some butchering techniques that were in use in Neolithic and early Bronze Age sites. For the study, they had selected flint blades – typologically considered as knives – which are frequently found in Lithuanian archaeological sites and dated to the Late Neolithic and Early Bronze Age; Rimkus and Slah also studied the butchering performance of a bronze knife. The study process and obtained results have been described in the article. Additionally, some new insights about the possible animal butchering process are provided by the authors in the article.

In his article, Maxim Charniauski (from Belarus) attempts to reconstruct the cultural development that occurred in the middle reaches of the Daugava River basin, which is located in the northern part of Belarusian territory in the Late Neolithic Period. The study is mainly

based on archaeological material from settlement sites of the Kryvina peat-bog microregion. In the author's opinion, cultural change in this territory took place in the second half of the second quarter of the 3rd millennium BC and was associated with the beginning of the influence of the Corded Ware traditions.

Giedrė Motuzaitė Matuzevičiūtė (Vilnius University) and Sergey Telizhenko (Institute of Archaeology, Ukraine) present us with the results of their archaeobotanical investigations done on the site Ratniv-2 material, located in western Ukraine. According to the authors, a direct dating of cereal grains supports the hypothesis that the farmers of the Linear Pottery Culture were the first carriers of agriculture into Ukraine and that these processes took place during a much earlier time period than previously thought.

Two articles in this volume are devoted to issues not associated with the Stone Age, but to the later periods. The research subject of Dovilė Baltramiejūnaitė (PhD student at Vilnius University) is the medieval wheel-turned pottery from Kernave, dated back to the 13th–14th centuries. The technological, morphological and ornamental properties of pottery were analyzed and stylistic vessel groups were established. The analysis of the vessels reveals the role and evolution of pottery in early urban society.

The origin of the newly established Palanga Resort Museum is reviewed by Viktorija Ziabreva, the collaborator of this museum. One can know from the article that the idea to establish a museum in Palanga was born at the very beginning of the 20th century and was realized only in 2013. Ziabreva mainly focuses on the period between the 1960s and 1970s, when an active collection of antiques and documents took place in Palanga and its neighboring territories owing to the ethnographer and teacher Emilija Adiklienė. With the help of other ethnographers, Adiklienė organized and participated in ethnographic expeditions across Palanga and around, wrote articles, prepared a list of culture heritage sites of Palanga, collected archaeological artifacts, tried to establish a museum for Palanga and made other significant efforts. In this article, an archaeological collection of Adiklienė, kept at the Palanga Resort Museum, is presented.

Traditionally, the volume is concluded with a few other chapters. In one of them *Conferences and Semi-*

nars, Agnė Žilinskaitė reviews the main archaeological event of 2016, the 22nd Annual Meeting of the European Association of Archaeologists, which for the first time took place in Lithuania, at Vilnius University and other institutions. In this EAA Meeting, 1631 participants from 48 countries took part and 1177 papers were presented. Lithuanian archaeologists actively participated in the Congress. They presented 47 papers and 10 posters.

Within the chapter *In memoriam*, PhD Inga Merkytė from Copenhagen University overviewed the scientific activity and provided some biographical data on Professor Klavs Randsborg, who passed away at the end of November, 2016. Only a year ago, we were happy to have one of the most prominent archaeologists of our time, an author of numerous articles and books, Klavs Randsborg on the Board here at *Archaeologia Lituana*. Klavs always was a good friend of Lithuanian archaeologists and those from Vilnius University as well. He took part both in our conferences and some fieldworks. He was a great teacher; we enjoyed to have Klavs a brilliant lectures at Vilnius University to an audience of students and teachers. He was well known archaeologists – a real celebrity in his field – yet he was a very cordial, sensitive man with great standards of humanity; we remember him as one who loved to communicate and share stories. At the end of 2015, I had asked Klav's to once again come to Vilnius University in 2016 and give some lectures for Vilnius University

students and teachers, and, despite him being very busy, he kindly agreed; however, his illness would not allow him to arrive. Nevertheless we have his legacy, Professor Klav's Randsborg's books and articles, as well as the indelible memories of this great man, archaeology scholar and teacher. I would like to offer our sincere condolences to Klavs Randsborg family.

In the same chapter, prof. Mykolas Michelbertas reviewed the scientific activity of another prominent archaeologist – researcher and museum collaborator, former director of the State Archaeological Museum in Warsaw, one of the leaders of the Yotvingian Archaeological Project Jan Jaskanis, who passed away at the end of November, 2016. It is important to mention that he had established the Department of Balts in the State Archaeological Museum in Warsaw. I would like to offer our sincere condolences to Jan Jaskanis' family.

In the chapter *Publications of the Department of Archaeology*, Merkevičius briefly presents two books published in 2016 by department staff and students. In our traditional chapter, titled *Scientific Life Chronicle*, Violeta Vasiliauskienė overviews the key scientific and pedagogical activities of the Archaeology Department teachers and students undertaken in 2016.

We hope that this volume of *Archaeologia Lituana* will be interesting not only to archaeologists, but also to a more wider circle of people who share an interest in the archaeological past.

Algimantas Merkevičius